

Abonamentele

Pentru Sibiiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună
 mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 fr., $\frac{1}{2}$ an 20 fr., 1 an 40 fr.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Insertiunile

Un sir garmond prima dată 7 cr.,
 a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.,
 și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
 Sibiiu, strada Cisnădiei Nr. 3.

Se prenumeră și la poste și librării.

Un număr costă 5 cr.

Epistole nefrancate nu se primesc.
 Manuscripte nu se înapoiază.

Sibiiu, 19 Martie st. v.

Sunt acum vre-o trei săptămâni am comunicat scirea, că Înalt Presfinția Sa Părintele Metropolit Miron Roman a cerut în conclusiunile unui raport adresat guvernului să fie descărcat de sarcina de Metropolit și că în unele cercuri s'a și luat înțelegere în ceea-ce privește persoana viitorului administrator.

Scirea aceasta era atunci răspândită atât aici, cât și la Budapesta, și noi am comunicat-o anume, pentru-ca să fie desmințită.

Câteva zile în urmă „Telegraful român“, acum organul autorizat al Înalt Prea Sfinției Sale, a și desmințit scirea, dar' nu s'a mărginit la aceasta, ci a mai și afirmat, că noi am comunicat-o cu scopul de a înfrîuri asupra alegerilor de deputați sinodali.

Am lăsat dar' să treacă alegerile, și numai acum, când nu ni se mai poate dice, că voim să preocupăm spiritele în favorul unor anume candidați, revenim asupra cestiuunii.

Viitorul va arăta, dacă „Telegraful român“ a spus ori nu adevărul, când a desmințit scirea comunicată de noi. Deocamdată un lucru rămâne mai presus de ori-și-ce discuțiune: că noi suntem aici, pentru-ca să ținem pe publicul român în curent despre cele ce se petrec, că trebuia neapărat să comunicăm scirea ce ni s'a dat, că eram datori să o facem aceasta. Ceea-ce am susținut noi se afirmă în cercuri largi și de oameni, care pot să scie adevărul, încât suntem chiar și acum convinși, că informațiunile date de noi, sunt exacte, și nu ne-ar pute dumeri decât o declarațiune formală, că nu se va urma lucrarea începută, ci ni se va lăsa cel puțin în biserică liniștea, când pe celelalte terene ale vieții publice, suntem atât de mult agitați.

În starea, în care ne aflăm astăzi, nu mai voim să ni se creeze nouă greutăți, și sentimentul public al Românilor se revoltă contra ori-și-cărei încercări, ce ar pute să producă nouă neînțelegeri între noi ori să înăsprească pe cele existente.

Înțelegem dar', că, convingându-se despre aceasta, adversarii personali ai Părintelui Metropolit Miron să renunțe de a-și pune planurile îndrăznețe în lucrare, ear' Părintele Metropolit să-și retragă raportul făcut într'un moment de nenorocită inspirațiune; atunci însă desmințirea ce ni s'a dat, ar avè numai înțelesul, că noi am dat la timpul convenit informațiunile convenite și că n'am servit de loc, în alegeri, cauza acelora dintre amicii nostri, care sunt de confesiunea greco-orientală și țin să iee parte la viața publică a bisericii lor.

Am declarat în mai multe rânduri și am și dovedit prin atitudinea noastră de până acum, că „Tribuna“ este un organ național românesc, nici greco-catolic, nici greco-oriental, și că cestiuunile bisericesti nu ne preocupă decât atunci, când ele au o importanță politică. Întemeetorii „Tribunei“

nu sunt nici greco-orientali, nici greco-catolici, ci Români; publicul „Tribunei“ nu este nici greco-oriental, nici gr.-catolic, ci român; membrii redacțiunii „Tribunei“, nu sunt nici gr.-catolici, nici greco-orientali, ci Români, care au luat angajamentul de a susține cu aceeași căldură interesele ambelor biserici române, fiindcă sunt române amândouă. Ei ar abusa dar' de coloanele „Tribunei“, dacă ar servi în ele interese curat confesionale, și de un asemenea abus au fost acușați, când s'a dis, că am comunicat o scire, pentru-ca să înfrîurim asupra alegerilor sinodale.

Este adevărat, că în coloanele „Tribunei“ se vorbește mai mult de biserica greco-orientală decât de cea greco-catolică, nu însă fiindcă biserica greco-orientală ne ar fi interesând mai mult ca cea greco-catolică, ci fiindcă biserica greco-orientală are organizare constituțională și stările ei actuale trebuie să pună în îngrijire pe ori-și-ce Român, fie el greco-oriental, fie gr.-catolic.

În fruntea bisericii greco-catolice avem un Arhiepiscop cu deplină autoritate ierarhică, un „despota“ în toată puterea cuvântului, care însă a sciut să-și câștige încrederea și iubirea generală, fiindcă în timpul păstoririi sale de șese-spre-zece ani a dovedit, că nu vrea și nu poate să abuzeze de autoritatea ce are. Ori-care ne-ar fi dar' confesiunea, simțim cu toții, că această biserică e scutită câtă vreme are în fruntea ei pe acest Arhiepiscop.

Nu avem însă și nu putem avè acest simțământ liniștitor, când ne întoarcem privirile asupra bisericii române greco-or.

E însă departe de noi gândul de a ne uni cu aceia, care aruncă toată vina asupra actualului cap al acestei biserici.

Dându-și organizațiunea, pe care o au, creștinii români greco-orientali au lipsit pe Arhiepiscop de o mare parte din puterea ce o avuseră mai înainte; tocmai de aceea însă au luat asupra lor și răspunderea împreună cu această putere. Înainte de toate dar' ei înșiși sunt vinovați, dacă stările sunt în adevăr atât de rele, precum se susține.

Temându-se, ca nu cumva Arhiepiscopii să abuzeze de puterea lor, au stabilit principiul, că acestia nu pot să chivernisească decât în unire cu biserica. Și în adevăr Arhiepiscopii n'au făcut abus, n'au mai putut să facă. Rămâne însă întrebarea, dacă creștinii au sciut și ei să se folosească de înfrîurirea ce li s'a acordat, dacă au sciut să pună stavilă și abuzurilor ce puteau să facă unii dintre dînșii.

Ne rezervăm a căuta răspunsul la această întrebare.

Adresa comitatului Sibiiu către celelalte corporațiuni.

(Fine.)

Locuitorii nemaghiari ai Transilvaniei se simt îndeosebi adînc vătămăți, deoarece ca caracterul poliglot al acestei țări află expresiunea de drept public și în dreptul public al Transilvaniei — abstrăgînd dela mărturia lui Verböczy

Tripartitum pars III. lit. 2 și 3, că în Transilvania sunt în vigoare regulamente, cari se abat dela regulamentele regatului Ungariei.

Astfel hotărîa articolul de lege I al dietei Transilvane din 1846/7:

§. 4. Toate jurisdicțiunile, toate judecătorile și oficiile civile au să se folosească atât la pertractări și la redigearea protocoalelor, cât și în raporturile și decretelor lor în mijlocul națiunii maghiare și sēcuiesci, de limba maghiară; ear' în mijlocul națiunii săsesci, de limba germană.

§. 5. Națiunea săsescă rămîne cu privire la corespondența cu jurisdicțiunile și de aci înainte prelîngă datina observată dela redactarea articolului XXXI din anul 1791 încoace.

După o dezvoltare progresivă și o apăsare justă a principiului egalei îndreptățiri a naționalităților s'a adus legea despre folosirea acelor trei limbi ale țerii, și anume: a limbei maghiare, germane și române, în comunicarea publică oficială, și s'a sancționat de către Maiestatea Sa la 5 Ianuarie 1865.

Legea aceasta s'a executat timp îndelungat și a corespuns, ca nici una până acum, pretențiunilor locuitorilor poligloti ai Transilvaniei, fără de a fi jignit cătuși de puțin acțiunea monarhiei înafară și unitatea statului înlăuntru, posibilitatea practică a guvernării și a administrării și administrațiunea punctuoasă a justiției.

Cu atât mai dureros a trebuit să atingă pe populațiunea germană și română din Transilvania regresul pe terenul egalei îndreptățiri naționale, cu cât au fost împedecate de a profita de egala îndreptățire a limbei lor prin legea „despre egala îndreptățire a naționalităților“ (Art. de lege XLIV din 1868.), creată după efectuarea uniunii Ardealului cu Ungaria, și au fost silite a aduce jertfe însemnate în favorul limbei maghiare, declarată de limbă oficială a statului. De atunci li s'au impus încă și mai multe jertfe și s'a restrîns valoarea limbelor nemaghiare destul de strîmtoare prin art. de lege 44 din 1868 și mai tare, ba, s'a nimicit așa dîcînd cu totul, parte prin ordinațiuni de ale înaltului guvern, de ale autorităților administrative și de ale judecătorilor, parte prin modificarea articolului de lege 44 din 1868 de către legislația. Așa de exemplu, ca să amintim numai unele, judecătorile de antîia instanță — cu toate, că legislatura n'a modificat nici n'a șters cu desvîrșire §-ul 8 al articolului de lege 44 din 1868, ci din potrivă 'l-a garantat și pentru viitor prin §-ul 6 lit. d) al articolului de lege 4 din 1869 — și în provinciile nemaghiare nu rezolvăză acuzările și cererile partidelor nemaghiare în limba acelora, redigează protocoalele de instrucțiune, de ascultare de martori, de oculațiune și de alte acte judecătorești exclusiv numai în limba maghiară, dacă partidele, martorii și experții nici nu o înțeleg; afară de aceste ci-tațiunile nu se scriu în limba maternă a partidei citate sau în limba protocoală a comunei, în care locuiesc. Tot așa se întîmplă în procesele criminale, că acusa, apărarea și aducerea sentenței cu privilegiul pertractărilor finale verbale, nu se efectuează în limba maternă a acusatului, ci exclusiv în limba maghiară. Mai multe judecătorii de prima instanță au sistat prin simple hotărîri judecătorești folosirea limbelor nemaghiare cu privire la prezentările advocaților, purtarea proceselor și publicarea sentenței, — fără nici o considerare la §-ul 9 al articolului de lege 44 din 1868.

Pe calea legislaturii s'a impus naționalităților nemaghiare jertfe grele, în special prin articolul de lege XVIII din 1879, prin care se introduce propunerea obligată a limbii maghiare în scoalele elementare nemaghiare, și anume se amenință prin numărul oarelor dispuse, pe calea ordinațiunii, instrucțiunea băieților nemaghiari cu atât mai virtos, cu cât în urma rapoartelor mi-

nistrului de instrucțiune ordinațiunile acele se execută în multe locuri astfel, încât limba maghiară se prefăce în limbă de propunere alături cu cealaltă limbă nemaghiară (cf. a vallás és közoktatástügyi m. kir. ministernek a közoktatás állapotról szóló és az országgyűlés elé terjesztett tizenharmadik jelentése 1882/3—1883/4 pag. 58); tot astfel de jertfe cere dela naționalități și articolul de lege despre scoalele medii XXX din 1883.

Actele administrațiunii statului de instrucțiune sunt mai mult potrivite spre a umple pe naționalitățile nemaghiare de îngrijiri grele cu privire la viitorul lor. Prin ignorarea prescrierii pozitive a §-lui 17 din articolul de lege 44 din 1868, din visteria statului nu se înființează scoale populare și medii nemaghiare, cu toate că și nemaghiarii contribuie cu tot acele dări, ca și Maghiarii, se înființează însă cu multe cheltuieli scoale de stat maghiare alături cu cele germane și române din comunele nemaghiare, cari se susțin singur numai din mijloacele naționalităților respective. Și aci nu mai facem nici o observare asupra raportului oficial al dlui ministru de instrucțiune, în care se face cu privire la gimnasiul de stat din Neoplanta declararea, că „funcțiunea după chemarea sa e maghiarisarea.“ Regresul scoalelor nemaghiare se constată în rapoartele oficiale ale înaltului ministru de instrucțiune, prezentate dietei, fără de nici o exprimare a regretului — așa scoalele cu limba de propunere germană erau în Ungaria în anul 1869 1232, ear' în anul 1880 numai 867, și în anul 1883 plane numai 690. — Relativ la raporturile scolare din capitală, unde pentru copiii obligați de a cerceta scoala ai acelor 120,000 locuitori germani, nu exista nici o unică școală poporală, se dice în raportul al dîcelela al dlui ministru de instrucțiune: „cele 14 scoale cu limbă de propunere maghiară s'au înmulțit la 133, cele două scoale cu limba de propunere germană, cari s'au sortat din anul 1869, au încetat cu totul, ear' numărul scoalelor maghiaro-germane s'a redus dela 28 la 6. Pe terenul acesta a dovedit municipiul capitalei un rezultat, pentru care merită cu tot dreptul recunoștința națiunii,“ („a 14 magyar tannyelvű iskola fölszaporodott 133-ra, az 1869-ben volt 2 német tannyelvű teljesben megszűnt s a magyar-német tannyelvűek száma 28-ról 6-ra apadt. E téren a főváros közönsége oly eredményt mutatott fel, melyért a nemzet haláját méltán kiérdemli.“ A vallás és közoktatástügyi m. kir. ministernek a közoktatás állapotról szóló és az országgyűlés elé terjesztett tizedik jelentése 1879/80—1880/81 pag. 150).

Cu totul altmîntrele sună promisiunile, care au fost legate în mod sərbătorec de uniunea Ardealului cu Ungaria în dieta Transilvaniei ținută în anul 1865/6 la Cluj. În această dietă domnia unanimitate relativ la aceea, că pretenșiunile naționale ale Sașilor și Românilor cu privire la limbă trebuie respectate. Nici un vorbitor nu a tradat atunci nici pe departe tendențe de maghiarisare. Nu s'a aflat atunci nici între Sași nici între Români nimeni, care să fi renunțat dela pretenșiunile naționale. Aceasta o dovedesc chiar și declarațiunile făcute de o fracțiune foarte mică a Românilor (deputatul Iosif Hoszu) și de o mică fracțiune a Sașilor (de către deputații Samuil de Löwenthal, Iuliu de Brennerberg, Francisc de Brennerberg, Frideric Wächter, Mauriciu Conrad), cari declarațiuni s'au recomandat de către dieta din Cluj prin adresa de 18 Decembrie 1865.

Aceasta se dovedește și din preînaltul rescript dela 25 Decembrie adresat dietei: „Uniunea definitivă a ambelor țeri, ce Noi o putem realiza numai pe basa raporturilor regulate ale dreptului public al țărilor coroanei ungare între sine și față cu imperiul, Noi afară de aceasta o facem pendentă dela respectarea necesară a intereselor speciale ale Marelui Nostru Imperiu.“

Transilvania și dela garantarea pretensiunilor de drept recunoscute și de Voi ale diferitelor naționalități și confesiuni, dela regularea potrivită a cestiunilor administrative ale acestei țeri.“

Aceasta o dovedesc apoi cuvintele finale, pe care le-a adresat Exceleța Sa presidentul dietei ardeleni bar. Francisc Kemény la 9 Ianuarie 1866 dietei ardeleni din Cluj:

„Anevoie va fi în patria noastră vre un cetățean nepreocupat, și cu atât mai puțin se poate afla vre un membru al acestei onorate adunări, care ar avea intenția de a îngreuna opul salutar al uniunii noastre prin pretensiuni exagerate sau de a trece preste marginile dispozițiilor articolelor I și VII de lege din 1848 și preste instituțiile, ce s'au desvoltat din rapoartele proprii ale Ardealului, de a împede uniunea, care de mai mult decât de 300 de ani s'a prefăcut cu străbunele noastre datini în carnea și sângele nostru, de a o nimici deodată sau de a nu împlini dorințele diferitelor națiuni ale patriei ce încap cu uniunea amândoror țărilor.

„Dacă națiunea săsească, dintre care o parte considerabilă s'a pronunțat deja pentru uniune, va cumperi aceasta, atunci dînsa nu poate privi în aceea pentru sine nici o scădere, dacă se supune protecțiunii imediate a coroanei ungurești și dacă judecă nepreocupată asupra poziției sale, în acest cas nu poate avea nici o cauză de îngrijire, deoarece-municipiul ei rămâne și pre lungă uniune intact; ba încă prin aceea, că drepturile ei vor fi spriginite de toată Ungaria, va vedea reînnoindu-se acea strălucită epocă a istoriei sale, care cade în timpul de mai nainte de separare—sub regii ungurești, din care timp se trag privilegiile ei cele mai frumoase și bazele cele mai solide ale bunăstării sale cetățenești.

„Acei Români, cari au oare-cari nedumeriri față cu uniunea patriei noastre se vor liniști îndată-ce vor cugeta, că se vor uni cu conaționali și coreligionari lor din Ungaria prin ceea-ce garanța pentru puterea și bunăstarea lor cetățenească se va întări, dacă vor considera cât de liberală e constituțiunea Ungariei și cât de favoritoare pentru popoare și de care vor avea parte egală apoi numai decât și dinșii dimpreună cu celelalte națiuni ale patriei noastre, și dacă vor considera, că drepturile constituționale sînt garantate și apărute acolo de un popor, care e matur politicesce, care are un trecut istoric și e chemat pentru un viitor și mai strălucit, — se vor liniști cu atât mai virtuos, cu cât națiunea română e unită în mod confesional cu coreligionarii sei ce locuiesc în Ungaria, care unire n'au privit-o de dăunătoare și au primit-o deci cu bucurie și de bună voie.

„În urma încuviințării prea grațioase a Maiestății Sale, primită cu sentimente de recunoștință, reprezentanții și regalistii ardeleni vor intra în dieta comună pentru a desbata asupra punctelor singuraticale ale uniunii dimpreună cu fiii patriotici din țeara suroră, pentru a desbata asupra cestiunilor mărețe ce le-a prezentat Maiestatea Sa Regele nostru în vorbirea Sa de deschidere a dietei regnicolare a țerii suroră.“

Presentul stă în un contrast drastic cu promisiunile, dintre care nici una nu s'a împlinit, care una fiecare e întoarsă în contrariul!

Astăzi, locuitorii germani și români ai Ardealului jignți în simțimentele lor cele mai sacre, plini de o amarnică îngrijire pentru viitorul lor național și lipsiți de scutul public în contra desconsiderării naționalității lor, desconsiderare exprimată și în năsuințele de maghiarizare ale așa înnumitei „Reuniuni de cultură maghiare“ fățiș îndreptate în contra lor, vîd cu mîhnire, cât de napoiață este situațiunea lor față cu pretensiunea ce ambasadorul austro-unguresc, contele Francisc Zichy, a susținut cu toată greutatea puterii monarhiei noastre în favorul cetățenilor unui stat străin, preținînd pentru locuitorii de neam neturcesc usul limbii lor egal îndreptătit cu idiomul turcesc la tribunal și în administrație — „usage de langue du pays dans les tribunaux et l'administration également avec le turc“ (conform protocolului conferinței din Constantinopol dela 15 Ianuarie 1877.)

Prin urmare adunarea generală a comitatului Sibiu declară:

1. Reprezentanța comitatensă regretă înființarea „Reuniunii de cultură maghiare ardeleni“ din Cluj și activitatea celorlalte reuniuni de acest soi din Ungaria, fiindcă ele urmăresc tendința de a suprima drepturile cetățenilor nemaghiari ai țerii chiar mai mult decât până la asprime și stau în contradicție cu asigurările făcute în dieta țerii dela 1861 și 1866 și cu articolul de lege XLIV din 1868 „Despre egala îndreptățire a naționalităților,“ care,—abstracție făcînd dela aspirarea lui prin legile ulterioare și dela violările lui din partea executivii — însuși împedecă desvoltarea naționalităților nemaghiare.

2. Reprezentanța comitatului acestuia consideră recercarea de aș rigini activitatea acestor reuniuni ca o presupunere despre abuz de putere și autoritate și ca menită a vătămă în modul cel mai greu administrațiunea și a o aduce în contradicție dușmănoasă cu majoritatea locuitorilor țerii.

Sibiu, 28 Martie 1885.

Adunarea generală
a comitatului Sibiu.

„Reuniunile maghiare de cultură“ în congregația comitatului Sibiu.

Adunarea generală extraordinară a comitatului Sibiu, ținută la 28 Martie n., în care s'a desbătut asupra răspunsului dat la recercarea de spriginire a reuniunilor de maghiarizare die Cluj și Șemniț-Diln. a fost presidată de vice-comitele dl Thalmann.

Mai întăiu s'au cetit recercările reuniunilor din Cluj și Șemniț-Diln, apoi raportul și propunerea comitetului comitatens permanent. Atât propunerea de rezoluțiune cât și reprezentațiunea am comunicat-o deja în numărul ultim și acesta al foii noastre.

Primul vorbitor a fost:

Nicolau Cristea: Regretă, că timpul destinat pentru alte afaceri ale municipiului, acesta trebuie să-l petreacă cu lucruri, cari, după firea lor aparțin altor corporațiuni mai înalte. Dar după-ace provocarea s'a făcut, municipiul nu se poate da în laturi, trebuie să se pronunțe; doresce ca aceasta însă să se facă în sensul cel mai patriotic.

După desastrul dela 1866, monarhia austriacă a fost împărțită în două părți. Bărbații de stat de atunci au aflat cu cale, ca jumătatea, în care se află și locuitorii acestei patrii să o încredințeze conducerii elementului maghiar. Conducerea aceasta însă nu avea să însemneze că celelalte naționalități să fie asuprite de elementul maghiar. Elementul maghiar însă nu s'a mulțumit numai cu conducerea, ci s'a apucat de maghiarizare. La început mai puțin. Dar totuși tendința se vede încă din legea de naționalități, căci și aceasta are ușițe, de oare-ce drepturile asigurate într'însa sînt slăbite prin aceea, că în multe locuri s'a pus terminul „lehetőségig“.

Prin aceasta s'a rupt cu tradițiunea și cu istoria Ungariei. Cel dintăiu rege al Ungariei a recunoscut, că regatul cu o limbă este lucru anevoios. Aceasta se vede și la regii următori, cari încă n'au fost de părerea că Ungaria va fi bine a fi locuită numai de Maghiari, căci altfel n'ar fi adus de tot felul de limbi în țeară, cu scop de a promova binele țerii în chipul acesta.

Nu în maghiarizare a se căuta fericirea țerii, căci nu maghiarizarea face fericirea, ci în mulțumirea tuturor cetățenilor statului deopotrivă.

E curiosă deci aparițiunea reuniunilor, cum e și aceea care este astăzi obiectul desbaterilor noastre. Se ăice că reuniuni ca ceea-ce are să se înființeze în Cluj, au să formeze legătura dintre naționalitățile din țeară. Ca și când până acum nu ar fi fost legătura între naționalități. Într'un timp scurt s'au aflat naționalitățile din patria noastră în drepturi egale și s'au înțeles destul de bine și fără legătura maghiarisării, după cum se intenționează. Ear încât pentru patriotism, naționalitățile n'au lipsă de legătura maghiarisării, căci aceste și fără de acea legătură sînt destul de patriotice; de multe ori după cum au dovedit la 1859 și la 1866, mai patriotice decât înșiși Maghiarii.

Reflectează și la împregiurarea, că limba maghiară n'are puterea atractivă cum au limbile națiunilor mari: Germanii, Francezii, Italianii, Englezii, cătră care omul este atras prin bogățiile lor de sciință și literatură.

În interesul păcii între naționalități, turburate prin tendința de maghiarizare și cu deosebire turburate prin reuniuni cum este și cea din Cluj, la care municipiul Sibiului este provocat să o spriginească, este consult a se opune semănței de discordie și de vrajbă; dar și în interesul statului, care va prospera mai curînd, dacă toți cetățenii vor afla mulțumire, decât dacă va fi mulțumită numai o naționalitate. Spriginesce din toată inima propunerea comisiunii permanente. (Aprobări.)

Dr. Sentz: On. adunare generală! Cred că trebuie să sulevez cestiunea competenței comitetului permanent relativ la propunere. Conform §-ului 1 al articolului de lege XLII din 1870 se pare că cestiunea nici nu cade în competența onoratei congregații, deoarece-ce e vorba de o simplă afacere de reuniune, ear' nu de cestiuni de ale țerii. (Iaritate.)

Mă rog să mă ascultați, fiindcă vorbesc din intimă convingere. Din actul cetit se cunoaște tendința și germinile, din care a răsărit. Domnii redactori au proces din punctul de vedere: reuniunea e o reuniune de maghiarizare; aceasta nu e de suferit; trebuie să i ne opunem hotărît. Propunerea a emanat din un sentiment, care în diferite limbi are diferite numiri; dar' toate nimeresc esența. Acest sentiment nemtesce se numesce: *Aergerniss* (Strigări: Mai mult!) unguresc: *botránykodás*; franțuzesce: *se scandaliser*; numirea românească e cea mai nimerită: *se turbură*, va să ăică o turburare a sufletului; dnii redactori ai propunerii au fost turburați în concepția lor. (Risete.) Toată propunerea e greșită pe calea aceasta. — Teoria lui Darwin joacă astăzi în Europa un rol însemnat, cuprinde toate spiritele. Ideea pentru existență preocupă și pe dnii redactori. Ei cugetă: Dacă Maghiarii voiesc să maghiarizeze, atunci trebuie să începem o luptă pentru existență. Darwin are nedreptate din două puncte de vedere. Nu e bine când cetățenii unui stat sînt în neunire, ci naționalitățile să se aibă între sine ca membrele trupului omenesc. (Iaritate.)

Expunerea adresei are o parte, pentru care cetățenii se tem de reuniunea de cultură, că dînsa va maghiariza pe Români, Sași etc., ceea-ce e cu neputință. Numai cei slabi vor căde jertfă maghiarisării: cine se teme, acela se simte atât de slab, încât crede că va peri.

Sînt domnii în clar cu înțelesul maghiarisării? (Iaritate mare.) Mărturisesc că eu nu știu ce se înțelege sub maghiarizare. (Iaritate mare.) Mă rog vreau să explic ceea-ce cuget; atunci să judece domnii, dacă am ăis ceva atât de ridicol. Cuvîntul se poate pricepe astfel, că se maghiarizează acela care învață unguresce, deoarece-ce lui îi întinde dracul degetele, acelaia îi întinde acui toată mîna. A sci e putere; aceasta are valoare și despre cunoscința de limbi. Cu atât mai bine dacă cineva știe și unguresce. Sau se ăice: E periculos a lucra ca să se învețe unguresce; cine face aceasta, acela maghiarizează. Dar' eu vă voi cita pe un bărbat, ale cărui opinii le veți recunoaște și d-voastre. D-l metropolit Șaguna a dat multor preoți tineri sfatul să învețe unguresce și pentru acest scop i-a trimis la Dobrișin. Și pe mine a voit să mă trimită la Dobrișin pentru — (Strigăte: Baremi de o ar fi făcut! Bravo!) — Cine lucră pentru răspîndirea limbii, încă nici de cum nu a maghiarisat. Țeranul Sas știe vorbi aproape pretutindene românește și el a învățat fără de pericolul romanisării. Prin aceasta e dovedit că nimie nu ar fi mai de dorit decât ca fiecare cetățean să învețe și să știe toate trei limbile pa-

Foița „Tribunei“.

Satire poporane din Bucovina.

V.

Gospodina Ieneșă.

S'a dus badea la luncuță
S'aducă lelii furcuță.
Și s'a duce la Hotin
Să-i aduc'un fir de in,
Și-a veni prin Cardama
Unde 'l-a și meliță,
Și-a veni pe la Raia
Unde 'l-a și peria.
Și-a veni badița 'ncoace
Și de voi pute 'l-oiu toarce,
De nu, badea sci ce-a face,
'L-a pune prin poloboace
Și șoarecii 'mi-'l-or toarce.
Că și inu-'i rău la casă,
Aș durmi și nu mă lasă.
Că eu tot de răul lui,
De-a lui și de-a fusului,
De-a fusului și-a furcii:
Luai drumul Sucevii
Până 'n fundul pivniții
Și pusei furca pe bute
Și mă dădui la beute
Cu oca de vin în mîn *)
Și cu gura blăstămăm: **)

*) În cele mai multe părți ale Bucovinei pluralul dela mînă e mîn fără i scurt la urmă. În celelalte însă e mîni, mînuri și mînuie.

**) Românii din Bucovina nu numai în poezie, ci chiar și în vorba de toate ăilele foarte adeseori eliminează

Decât un caer de in
Mai bine-o oca de vin,
Oca de vin — draga mea,
Caer de in — moartea mea.
Holercuță feartă 'n cană
Tu-'mi ești tată, tu-'mi ești mamă,
Tu-'mi ești sora cea mai mare,
Ce faci cheful la persoane.
Pân'nu te slobod din bute,
Nime gura nu-'mi aude.
Bărbate, sufletul meu,
Ascultă-mă ce-'ți spun eu,
Tu în că 'mi-ai semănat,
Boală 'n oase 'mi-ai băgat;
Dar' de-ai fi bărbat cu milă,
Tu m'ai face gospodină,
C'ai lua biciul în mînă
Și m'ai bate-o săptămână
Și m'ai scoate gospodină!

S. Fl. Marian.

Teoria lui Rösler.

(Urmare.)

VIII. Hegesholmu.

O dovadă învedereată, ne spune d. Xenopol despre existența Românilor în Transilvania în secolul al XII-lea și chiar la venirea Ungurilor aici, o aflăm în cuvîntul Hegesholmu, nu-

pe d din urmă al verbelor ce stau în gerundiu. Așa nu odată am auzit ăicîndu-se: cîntîn, plîngîn, strigîn etc. în loc de cîntînd, plîngînd, strigînd etc.

mire de loc sau de hotar, ce se amintesc într'un document din anul 1197.

„Cuvîntul, ne spune d. Xenopol, „este alcătuit din două părți: cea dintăiu ungurescă: Heges dela hegy: munte, deal; a doua română: holmu=deal, formă dublă aspirată din culme dela latinescul culmen“.

„Ungurii auzînd pe Români aceluia timp, numind acel deal holmu, nu înțelesesă ce însemnează cuvîntul și luându-l drept nume propriu îi animară apelativul Heges, formînd numele Hegesholmu adecă dealul holmului, ceea-ce în unguresce ar alcătui o tautologie. O altă împregiurare, care întărește românismul cuvîntului, ăice tot domnia-sa, este finalul u, care nu este decât articolul românesc postpus prescurtat din ul în u“.

În fine:

„Acest nume Hegesholmu a scăpat ca prin minune de potopul numirilor maghiare, ce s'au reversat asupra Transilvaniei și au păstrat până în ăilele noastre una din dovețile cele mai învedereate despre existența Românilor în această țeară la venirea Ungurilor“.

Dar',

„Până acum această dovadă nu fusese băgată în seamă“ (pag. 120—123).

Să examinăm așadar' pe acest prețios și neperitor Hegesholmu, care constată cu evidență

vechimea noastră în Transilvania până la venirea Ungurilor.

Heges=deal?

Dacă d. Xenopol ar fi consultat cel dintăiu vocabular unguresc, care îi cădea în mînă, dacă preste tot ar fi considerat istoria din un punct de vedere mult mai scientific, atunci ar fi evitat această fatală iluziune, s'ar fi convins, că Heges sau Hegyes aici nu însemnează deal, ci însemnează „ascuțit“ (în calitate de adiectiv), că Hegesholmu nu însemnează dealul holmului, ci limpede și lămurit dealul ascuțit.

Așa că nu avem a face aici absolut de loc cu o tautologie.

Ce e mai mult. Noi întimpinăm în documentele vechi ale Ungariei compozițiuni nu numai din Heges și Holmu, dar' chiar și Heges și Hegy (deal).

Așa aflăm de exemplu:

Hygysheg (et alius mons vocatur —) Fejer. IV. 2. 301.

Hygysheg (ad montem —) cuvînt, pe care însuși Fejer îl transcrie în parantesă cu hegyeshegy. V. 3. 252.

Așadar' filologia lui Hegyes e greșită cu desăvîrșire.

Cum stăm însă cu holmu, această invederată dovadă cu articolul u în coadă?

(Va urma.) Nicolae Densușianu.

triei. (Strigăte: Dar' fără siluire!) Dacă aceasta dar' nu e maghiarizare, ea poate obveni numai la singuraticii renegați, cari nu impun Maghiarilor și nici din partea conaționalilor sei nu se împărțesc de mare onoare. (Strigăte ironice: Așa este!) Să nu se eșofeze însă nime pentru acești singuratici. Între singuratici și între naționalități e o depărtare ca între ceriu și pământ. Omul moare; națiunile încă pot să se stingă, dar' nu pot fi nici când nimicite — desnaționalizate. Un motiv principal pentru mine e: S'au citat luptele religioase de odinioară; astăzi nu ne mai luptăm pentru religie; fiecare știe însă că astăzi locul acelor lupte l-au ocupat certele naționale. Sperez că precum astăzi reprim cu compătimire la concepțiile religioase de mai nainte, întocmai va veni un timp când se vor compătimi certele naționale de azi. Eu propun: Să ne îndestulim cu aceea, că vom lua simplu spre cunoștință invitarile reuniunii de cultură din Cluj și Șemniț-Diln și nu vom mai face nimic alta.

Partenie Cosma: Declară că luând cuvântul, nu o face aceasta fiindcă i-ar fi frică că teoria lui Darwin despre lupta pentru existență, a antevorbitorului ar restitua propunerea pusă la desbatere, ci fiindcă antevorbitorul a avut îndrăzneala a face în vorbirea sa nise declarațiuni, cari au dovedit că autorul lor nu e capace a pricepe nici importanța obiectului din cestiune, nici valoarea operatului comitetului permanent, deoarece antevorbitorul declară în un mod ridicol, că reuniunea de cultură maghiară din Cluj nu ar fi ținând la maghiarizare și că pentru câțiva renegați, pe care i-ar pute câștiga, nu merită să ne eșofăm. Dl Sentz se vede că se uită numai la titlul reuniunii și pe aceasta își clădesc consecvențele trase. Se știe însă, că atât cuprinsul verbal al statutelor din cestiune, cât și al statutelor tuturor celorlalte reuniuni maghiare de acest soi și al câtorva legi e merit a înșela numai lumea, precând în praxă se întâmplă contrarul.

Dacă numai de aceea ar fi vorba, ca să se înființeze o reuniune, precum ni-o arată titlul, o reuniune maghiară de cultură, atunci nimeni dintre noi n'ar lua-o în nume de rău, pentru-că e cel mai elementar drept al fiecărui, de a se îngriji de cultura sa proprie. Aceasta o pretindem și pentru noi, și dacă Maghiarii din Cluj află, că ei au lipsă de cultură, atunci de sigur nu vom fi numai noi aceia, cari nu ne îndoiim despre aceasta.

Domnul Sentz însă, ca redactor, a putut să se convingă din agitațiunea, care a premers în presă și a pretins înființarea acestei reuniuni, că aici se intenționează cu totul alt ceva: și adică nici mai mult nici mai puțin, decât maghiarizarea naționalităților nemaghiare sub masca societății, și în realitate prin intervenirea organelor administrative. Singur aceea, ce conține provocarea și ce formează spiritul statutelor e destul, spre a provoca indignațiunea ori-cărui patriot adevărat (așa e!); e insulta cea mai vătmătoare, ce i se poate face unui cetățean de ai noștri (aprobare). Noi suntem atacați în sentimentele noastre cele mai sfinte, în iubirea noastră de patrie, limbă și naționalitate, când iubirea de patrie cea adevărată ni se face afirmătoare dela cunoștința limbii maghiare, și aceasta chiar într'un stat poliglot, precum e și al nostru, care s'a înființat de regele Stefan ca un stat poliglot, și care nu preste mult, are să-și serbeze mileniul existenței sale. Aceea, că noi am fi aici „străini“ și ne privesc de un element distructiv al statului, nu e oare o calumnie din cele mai grosolane?

Eu nu mă tem de maghiarizare, deoarece aceasta e imposibilă; conștiința națională la Români și la Sași într'atât e de dezvoltată, încât un om de caracter, nu se va pute intimida nici prin presiunea, care vine de sus, nici prin reuniuni; pentru unul sau doi renegați, precum a dis-o și domnul antevorbitor, nu avem să mai facem multă vorbă. Mă umple însă de îngrijiri modul, cum astfel de reuniuni vor să-și realizeze scopul, deoarece ce cu mijloace oneste așa ceva nu se poate ajunge (așa e!).

Avem exemple de acestea. Aici sunt statutele „reuniunii Széchnyi!“ În urma acelor scopuri și mijloacelor reuniunii sunt: „promovarea intereselor maghiare“; răspândirea cunoștinței limbii maghiare între locuitorii de limbă străină prelungă conservarea și întărirea sentimentului maghiar. Parola reuniunii e: „Fiecare locuitor al țării să fie un aderent al ideii de

stat maghiar și să vorbească limba maghiară!“ Într'un alt loc se dice: „Numai una e permisă să fie limba statului și a administrațiunii, și adică cea maghiară, și fiecare e îndatorat a o vorbi pe aceea.“ Domnii acestia vor să fie mai înțelepți decât regele Stefan. Al cincilea punct sună: „În ajungerea scopului îndoit, mai sus designat reuniuniunea e avisată a munci cu deosebire pe terenul educațiunii; ea va lucra și se va îngriji mai cu seamă în ce privește educația poporală și va căuta pe acest teren a-și câștiga mijloacele de lipsă prin intervenirea statului sau a autorităților confesionale.“ Chiar și autoritățile școlare confesionale au să se deosească deci la uneltele ale reuniunii! În partea care tractează despre drepturile și datorințele membrilor se dice „că fiecare membru al reuniunii fără deosebire se va considera un păzitor credincios al ideii de stat maghiar.“ Dacă luăm mai departe în considerare, că președintele reuniunii e prefectul comitatului, ear' vice-președinții sunt subprefectul și primarul Sătmăruului, vom pute să ne facem o închipuire despre însemnătatea acelei energii „pe cale socială.“

Ce fel de mijloace va folosi reuniunea din Cluj pentru ajungerea scopurilor sale, ne putem închipui, dacă luăm notiță despre aceea că în fruntea reuniunii din Cluj stă primarul orașului și că toate municipiile sunt recercate pentru spriginire, precum și dacă judecăm după faptele ei de până acum.

„Gazetei Transilvaniei“ i se comunică din Câmpia cu datul de 14 l. c. n.: Dl redactor se va mira când îi voi spune că în ținutul nostru primarii comunale sunt *oficios* recercați ca coalele albe ce li s'au trimis *oficios* spre acest scop să le provadă cu subscrierea propriă și cu *sigilul oficios* și să le trimită neumplute notarului cercual spre umplere. Întrebările, la care cere reuniunea de maghiarizare din Cluj să i se răspundă, sunt:

- În care comună câți Maghiari sunt, câți Români, Sași sau alte naționalități?
- Care comune sunt mixte?
- Care naționalitate e preponderantă în comuna respectivă?
- Câți și de ce confesiune se țin respectivi locuitorii ai comunei?
- În care comună mixtă decresce națiunea maghiară și în care crește, și ce e cauza decrescării?

f) În cari comune și câte proprietăți de ale Maghiarilor sunt împovărate cu datorii de ale institutului român „Albina“, de ale Nășudului sau Blajului, cu câta sumă sunt împovărate și pe lângă ce interese?

g) Cine s'ar pute încredința în cerc ca să fie purtătorul stindardului (zászlóvivője) societății ardelen de cultură ungurească?

Dacă dar' această reuniune cutează încă de pe acum, când încă nu e înființată și când încă statutele ei nu sunt întărite, a agita în acest mod și a provoca primăriile comunale *oficios* ca să extradeze documente *oficioase* false, ce va face atunci când toți funcționarii administrativi, până la notarul comunal și la primar, vor fi membri obligați și uneltele ei?

Aceasta ar fi o demoralizare cumplită a administrațiunii și a poporului (Așa este!) și pentru aceasta nu dăm cu nici un preț mâna de ajutor. (Aprobări.) Fiecare patriot adevărat trebuie să regrete, că șovinistii maghiari se poartă atât de neconștiențioși față cu nefericitul popor și nu se tem a arunca între cetățenii pacnici ai statului schinteia discordiei și a frecărilor continue și că Maghiarii neași sub presiunea șovinistilor spriginesc așa ceva și se fac și dinșii instrumente ale unei idei fără putere de trăinicie născută în capetele câtorva deconcentrați.

De altcum să nu-i fie dlui Sentz frică de propunerea comitetului permanent; eu sunt de părerea că implinim voința guvernului dacă primim acea propunere, deoarece precum ved din rezoluția de sub nr. 9066/1885 a ministrului de interne, pe carea o posed, întărirea statutelor reuniunii „Opinca română“ s'au negat din partea ministrului de interne din cauză că „proiectata reuniune ar periclita prin activitatea sa în sensul statutelor subternute conveșuirea pacnică a diferitelor naționalități“, cu toate că conform șlui 2 al statutelor scopul reuniunii e: „susținerea, cultura și dezvoltarea prin mijloace legale a naționalității române de sub coroana ungară“. Aceasta o voesc reuniunea a o să-și vîrșă cu puterile proprii, pe calea socială și numai cu conlucrarea Românilor.

Dacă așadar' dl ministru nu e inclinat a aproba nise statute atât de inofensive din cauză că vede în acelela periclitarea conveșuirii pacnice dintre diferitele naționalități, cu atât mai puțin poate întări statutele reuniunii de cultură maghiare din Cluj, care provoacă între naționalități nemulțumire și îngrijire. Primesc propunerea comitetului permanent. (Aprobări.)

(Va urma.)

Cronică.

Investigațiunea pentru ilegalitățile sevrișite cu privilegiul alegerii de deputat dietal în Deva încă tot decurge. Jude de instrucție e domnul judecător reg. din M. Oșorheiu I. Moldovan. Unii indivizi s'au tras deja și în cercetare specială, așa de exemplu comisarul de finanțe Csala și controlorul de salinelor Șuşnek.

Din Orăștie ni se scrie: Pertractarea finală în procesul intentat de procurorul de stat din Deva contra dlui adv. Dr. A. Tincu se va ține la 20 Aprilie a. c. n. Acest proces tendentios, înscenat cu scopul învederat de a intimida pe Români și a-i face mai flexibili față cu omnipotenții impotenți din centrul comitatului Hunedoarei, — Deva — ne va da o nouă probă despre libertatea cuvântului, cu care Maghiarii de o vreme încoace nu mai înceată a îmbăta străinătatea.

„Der vortreffliche Roman Miron“ („excelentul Roman Miron“), dice „Pester Lloyd“, „metropolitul bisericii române singur din întreg clerul înalt present a spriginit pledoarul (dlui Tisza) pentru reprezentarea cultului *mosaic*“ în casa de sus viitoare. Ce laudatoriu măgulitor din partea unui organ „liberal“ și „mosaic“ totodată! Întrebare însă, dacă prin aceasta Arhiepiscopul nostru și-a câștigat și simpatia creștinilor ce păstresc, simpatii, de care are atât de multă trebuință.

Comitetul pentru înființarea reuniunii de maghiarizare, din Cluj își va ține mână în ziua de *ântăiu Aprilie* o ședință.

Demonstrațiuni antisemitice. Din Varșovia se depeșează diarul „Budapester Tagblatt“, că s'au aflat pe strade mai multe proclamațiuni, cari provoacă în mod foarte vehement pe muncitori, de a comite cu privilegiul Pascilor brutalități în contra Jidanilor. Poliția a confiscat proclamațiunile și a făcut dispozițiuni spre împedecarea actelor violente, ce s'au plănuir.

Răsboiul francezo-chinez. O depeșă a generalului Briere de ddo Hanoi 28 Martie, 11 oare seara sună: „Vă anunciu cu durere că generalul Négrier, greu rănit, a fost silit să părăsească Langson-ul. Chinezii au înaintat în mase mari în trei coloane, au atacat cu vehemență poziția noastră dela Kilna. Colonelul Herbingier ne avisează că în fața acestei preponderanțe numerice și gătindu-se toată munțiunea, e nevoit a se retrage la Dongson și Thannoi. Eu îmi concentrez toate forțele de acțiune la esirile dela Chu și Kep. Inimicul devine tot mai tare pe Lonkoi. Ori-ce se va întâmpla, sperez a pute apăra întreaga Delta. Cer dela guvern ca să-mi trimită cât mai iute întăriri.“

Arestarea oficerilor danezi. Diarele daneze au adus scirea, că în Flensburg au fost arestați doi oficeri acușați că ar sta în legături cu socialistii sau nihilistii. După foaia „Frankfurter Journal“, unul dintre acești oficeri locotenentul premier de W. a fost arestat suspectat fiind a fi vîndut guvernului rusesc planuri de fortificațiuni. Casul se dice că stă în legătură cu arestarea dela Viena a baronului Potier.

Principele Orloff a murit la Paris în 29 Martie st. n.

Scolastic.

Lucrul de mână

în scoalele de băieți și în institutul pedagogic.

(Raport prezentat în urma însărcinării ven. consistor archiepiscopale, corpului profesoral dela seminarul „Andreian.“)

(Urmare.)

Chiar și în altă direcțiune lucrul de mână în școală poate fi de mare folos. Mulți dintre tinerii, cari învață vreo meserie, fiind cu deservirșire lipsiți de mijloace materiale, după ce și-au însușit puțină dexteritate în meseria ce și-au ales, se cred destoinici a se face ei lucrători de sine stătători, și în loc de a folosi timpul tineretelor, ca sodali, pentru călătorii în alte țeri, unde să lucreze la măiestri de renume și astfel să se cualifice și mai bine, se duc în cutare sau cutare comună rurală, se așează

acolo ca „măiestri“ și duc o viață amărită de cărpaci. Din cauza lucrului slab ce fac, nu numai că nu sînt în stare să-și asigure o existență convenabilă, ci contribuie a păgubi pre măiestri, cari fac lucruri mai bune, dar' se înțelege și mai scumpe, și și pre țerani, cari cumpără lucrul cel efin, însă prost și rău, prin urmare totuși mai scump decât cel bun.

Făcend școala pre elevii sei cunoscuți cu lucrul de mână, cu condițiile în care el reproduce și în care reese mai bine, mai cu gust, va contribui în mod însemnat a deștepta interesul pentru lucrare serioasă și solidă. Pe de altă parte fiind mai ușoară controla exactității și bunătății lucrului altora, dacă însuși te-ai ocupat cu astfel de lucrare, se va contribui la aprecierea dreaptă a lucrului făcut cu exactitate și solid și astfel se vor încuraja și vor progresa lucrătorii buni, fiind prin aprecierea publicului chiar spriginți în desfacerea mărfii lor.

Mai adaugem la aceste, că elevii școalei populare, deprinși în lucrul de mână, în folosirea uneltelor mai obișnuite și în a materialului de lucru, nu numai că vor dispune de o dexteritate, pre care alții nu o au, ci vor fi totodată mai obișnuți cu ordinea, cu exactitatea, cu soliditatea în lucrare și cu apucăturile speciale, cari înlesnesc lucrarea. Cumcă astfel de tineri totdeauna vor fi de măiestri preferiți ca învățacei, nu încapă îndoială, ear' învățacei înșiși vedend îndată la început, că fac progres mai îmbucurător ca ceilalți, vor ave mult mai mare aplicare către specialitatea aleasă. Ear' aplicarea din inimă spre un lucru oare-care, e cea mai bună asigurare a reușitei.

În fine lucrul de mână în școală va înlesni a cunoaște aplecările speciale ale copiilor pentru una sau alta din meserii și astfel se va înlesni atât părinților, cât și copiilor alegerea meseriei, ce au să învețe, ear' prin o nimerită alegere se delatăză tot șirul nesfârșit de neplăceri și nemulțumiri, cari rezultă din o alegere făcută cu grabă și rău nimerită. Afară de aceste copii, cari vor fi umblat 6 ani la școală făcend cursul regulat de învățatură de carte, și-și vor fi însușit în același timp și dexterități manuale în școala de lucru, nu numai, că intrand ca învățacei, vor pute termina în mai scurt timp învățătura meseriei și vor deveni mai harnici lucrători, dar' vor fi și mai inteligenți lucrători, ear' inteligența mai dezvoltată este și pentru meseriaș, ca pentru ori-care altă chemare, o condițiune esențială, care îi înlesnesce succesul în concurența cu semenii sei.

Trecend acum dela producțiunea meserilor la producțiunea industrială, vom afla că și pentru industrie lucrul de mână în școală are mare însemnătate. Industria ocupându-se cu producerea pe o scară mai largă de produse, menite a satisfacere necesității vieții, dar' și cerințelor de comoditate și ale unui gust estetic, mai dezvoltat, trebuie să tindă a produce nu numai mult, ci și iute, bine, cu gust și efin. Toate aceste însă nu sînt cu puțință, decât prin lucrători, cari au dexteritate manuală dezvoltată, ochi deprinși în cuprinderea formelor mai elegante și gust estetic dezvoltat, ca cu înlesnire să poată alege forma ce fie-cărui lucru convine mai bine și cucerească mai cu succes gustul publicului consumator. Industria franceză d. e. tocmai prin aceste însușiri s'a ținut atîta timp la înălțimea cunoscută și a combătut cu succes ori-ce concurență pe piețele mari ale comerțului lumii. Ear' industria germană tocmai din cauză, că nu întrunia toate acele calități în grad așa mare, a fost silită a se retrage în multe locuri și a ceda locul celei franceze. Germanii înșiși recunosc superioritatea produselor industriale franceze și rapoartele puțin favorabile asupra industriei lor, precum s'a prezentat la diferite expozițiuni universale, i-a împințat în timpul din urmă a folosi toate mijloacele pentru delăturarea acestei inferiorități păgubitoare economiei lor politice. Unul din mijloacele cele mai potrivite a delătura răul l-au aflat în întemeierea de școale de specialitate pentru industriași, cari să sporească cultura artistică a lucrătorilor germani. Experiențele făcute însă le-au arătat Germanilor, că prin aceste școale nu s'a realizat progresul, pe care îl doriau, fiindcă tinerii, cari cercetau aceste școale, nu aveau pregătirea necesară. Pregătirea aceasta însă, au constatat ei, nu se poate câștiga în lucrătoria meseriașului de toate ălele, ea trebuie să aibă base mai solide, și aceste se pot pune numai în școală și anume în școala, în care se cultivă în mod rațional, metodic desenul și lucrul de mână, mai ales modelarea.

La noi Români adevărat este că despre o industrie de oare-care însemnătate nu este vorba de present și nu va fi nici în timpul cel mai apropiat, deoarece ce lipsesc, pe lângă altele, și condițiunea esențială pregătitoare, adică cultivarea meserilor pe o scară mai întinsă. Aceasta însă nu este motiv, de a nu crea, chiar de pe acum, bazele industriei viitoare, prin cultivarea rațională a desenului, a dexterității în modelare, a altor lucruri manuale a cunoașterii materiilor prime și a. chiar cu începere din școalele primare și medii.

(Va urma.)

Dr. D. P. Barcianu.

Director: Ioan Slavici.

Redactor responsabil: Cornel Pop Păcurar

Bibliografie.

„Scôla Practică“, magazin de lecțiuni și materii pentru instrucțiunea primară, de Vasile Petri, Nrii 11 și 12, pro Faur și Mărtișor, cu care se încheie tomul III. Are următorul sumar: Săturarea celor 5000 de oameni. Lecțiune practică din istoria biblică. — Roma și Torontul. L. p. din istoria universală, schiță după principiile lui Herbert. — Tractarea Legendarului: Cioroiul și vulpoiul. L. p. din limba maternă. — Luna. L. p. din geografia astronomică. — O pagină din trecutul institutelor de învățământ din Năsăud. — Miopia școlărilor. — Varietăți. — Bibliografie. — Invitare de pomenire la „Scôla Practică“, tomul IV., care se începe cu numărul pro Aprilie și costă pe anul întreg (Aprilie 1885 — Martie 1886) 3 fl., pentru Austro-Ungaria și 10 lei pentru România. Prenumerările a se adresa la redacțiune în Năsăud (Nasod, Transilvania).

„Ortodoxul“. Eoaie Duminecală. Apare în București. 17 Martie 1885. Anul VI. Nr. 11. Sumar: Seminarele și pozițiunea seminaristilor. — Cuvânt pentru ziua învierii Domnului nostru Isus Christos. — Scutirea de imposit funciar a bisericilor și a caselor preoților de mir. — Sînt Arhieriei eligibili pentru Corpurile legiuitoare? — Diverse.

Sciri economice.

Influența sîmînței asupra producțiunii. Pînă cînd pe terenul prăsiilor vitelor ați cei mai mulți economi s'au împrietenit cu ideea, că: „bun numai din bun se naște“, încă și astăzi vitele de prăsilă „își le aleg tot după această părere: pînă atunci pe terenul producțiunii plantelor, acest adevăr încă tot nu se poate împărți de atențiune deplină. E adevărat și știut de toți, că sîmînța cea bună aduce fructe mai multe, decât cea rea; dar cei mai mulți economi susțin, că influența sîmînței asupra producțiunii, nu poate fi decât foarte neînsemnată, deoarece — cine ci — timpul favoritor nu odată a adus cu sine, că sîmînța rea a produs fructele cele mai bune.

Cine scie însă, că în sîmînță nu numai germinile plantei se cuprind, ci chiar planta are să se nutrească din nutrețul ce se află îngrămădit în sîmînță, și pînă cînd planta nu dispune de frunze și rădăcini îndeplin desvoltate, nu e capabilă a-și aduna nutrețul din pămînt și din aer, — e peste putință a lua lucrul atât de cu ușurință, căci: precum un vițel, a cărui mîmă în timpul de a fîta s'a împărțit de nutreț puțin și foarte slab, și din această cauză micuțul ei s'a născut nedesvoltat și dacă și în primul an al vieții sale este rău provădit cu nutrețul necesar, mai tîrziu se s'impărțeseacă acela de cea mai bună îngrijire, tot nu se va pute desvolta atât de bine, ca și acela, a cărui mîmă în timpul de a fîta a fost împărțită

de o îngrijire pe cât se poate mai bună —: tot astfel și din sîmînța rea, neavînd planta destul nutreț pentru desvoltare, nu poate să se producă o plantă destul de bine desvoltată și întreagă, care, nici în cel mai bun pămînt și nici în timpul cel mai favorabil, nu ar pute produce astfel de fructe — atît în privința cantității cît și în a calității, — precum am pute aștepta dela sîmînța bună și aleasă.

Și cu deosebire e de mare însemnată alegerea de sîmînță bună ați, cînd pe piața universală numai pe lîngă calitatea cea mai eminentă a producțiunilor putem suporta concurența și chiar pentru aceea a devenit atît de însemnată alegerea de sîmînță bună, precă de necesară silința spre a produce fructe de cea mai eminentă calitate.

Cît e de mare influența calității sîmînței asupra producțiunilor, se poate ușor vedea din unele experimente făcute în această privință.

Profesorul Lehmann făcînd experiment în această privință cu piper, a venit la următorul rezultat:

528 sîmînțe mărune au dat 998 gr.
528 sîmînțe de mărime mijlocie au dat 1495 gr.
și 528 sîmînțe mari, au dat 1814 gr.

Afară de aceasta din sîmînțele mărune nici nu s'au desvoltat atâte plante, ca și din celelalte sîmînțe.

(Va urma.)

Comerțul săptămînar al bucatelor. Grăul. Comerțul a fost foarte slab în săptămîna trecută. Circulațiunea pe piețele de grâu a fost schimbăcioasă. Pe la începutul săptămîinii direcțiunea a fost domoală, prețurile au scăzut cu 5 cr., mai în urmă proprietarii au venit cu pretensiuni de prețuri mai mari, pînă cînd morile numai pe la finea săptămîinii s'au învoit cu aceste prețuri. În zilele cele mai din urmă, prețurile s'au ridicat cu 5—10 cr. Circulațiunea preste săptămîna s'a urcat la 90.000 mîji metrice. Însemnările în prețurile grăului de calitate primă au fost: 74 ch. 8.20—8.25 fl.; 75 ch. 8.30—8.50 fl.; 76 ch. 8.75—8.60 fl.; 77 ch. 8.55—8.70 fl.; 78 ch. 8.65—8.80 fl.; 79 ch. 8.75—8.90 fl. Grăul de primăvară a avut prețurile următoare: 8.20—8.25—8.35 fl.; ear' cel de toamnă: 8.66—8.68—8.70—8.72 fl.

Secara a fost solidă și neschimbăcioasă preste săptămîna întreagă. Piețele atît de puțin au fost provădute cu secara, încît nici cîntării moderate nu a putut corespunde. Circulațiunea s'a urcat la 3500 mîji metrice, care parte în loc, parte pe la stațiuni a trecut cu prețurile: 7.30—7.60—7.70 fl.

Orđu a trecut în cantitate de 8000 mîji metrice. S'a vîndut cel de calitate bună cu 6.70—7 fl.; cel mai slab cu 6.55—6.65 fl.; cel mijlociu cu 7.20—8.10 fl.; și orđu pentru fertul berii a trecut cu prețul de 8.35—9.70 fl.

Ovșul s'a vîndut puțin pe piețe și a stat a direcțiune solidă neschimbăcioasă. S'au vîndut circa 5000 mîji metrice. Cel mai slab cu 6.75—6.90 fl.; cel mijlociu cu 7—7.10 fl.; și cel de calitate primă cu 7.20 fl.

Cucuruzul în săptămîna din urmă a stat la o direcțiune cu ceva mai solidă. Cucuruzul bine uscat și-a ținut prețul și s'a vîndut cu 6.10—6.15 fl.; cel mai umed a fost mai efîn cu 5—10 cr., adică s'a vîndut cu prețul de 5.90—6 fl. Circulațiunea s'a urcat la 8000 mîji metrice. Prețurile cucuruzului prin lunile Maiu—Iunie au fost în căva schimbăcioase; a stat adică între prețurile: 5.90—5.84 fl.

Cursul la bursa de mărfuri în Budapesta
dela 30 Martie st. n.

Grâu (din Banat): 72—75 Kilo fl. — pînă —. — 76—81 Kilo fl. — pînă —. — (lîngă Tisza) 72—75 Kilo fl. — pînă —. — 76—81 Kilo fl. 8.20 pînă 8.75, (de Pesta) 72—75 Kilo fl. — pînă —. — 76—81 Kilo fl. 8.10 pînă 8.65, (de Alba-Regală) 72—75 Kilo fl. — pînă —. — 76—81 Kilo fl. 7.90 pînă 8.45, (de Bacskă) 72—75 Kilo fl. — pînă —. — 76—81 Kilo fl. — pînă —. — (din Ungaria de nord) 72—75 Kilo fl. — pînă —. — 76—81 Kilo fl. 7.90 pînă 8.40.

Secara (ungurească) 70—72 Kilo fl. 7.40 pînă 7.70. Orđu (nutreț): 60—62 Kilo fl. 6.70 pînă 7.—; (de berării) 62—64 Kilo fl. 7.20 pînă 9.60.

Ovș (unguresc) 37—40 Kilo fl. 7.— pînă 7.30.

Cucuruz (de Banat): dela fl. 6.05 pînă 6.10; de alt soi fl. 5.95 pînă 6.—.

Rapița fl. 11.50 pînă 12.75; de Banat fl. 11.25 pînă 12.—.

Mălaiu (unguresc): fl. 5.80 pînă 6.25.

Timpul de furnizare.

Grâu (primăvară) 75 Kilo fl. 8.52 pînă 8.54 (per Septembrie—Octombrie) Kilo fl. 8.86 pînă 8.88.

Secara (primăvară) — Kilo fl. 8.73 pînă 8.75.

Cucuruzul (Maiu—Iunie) fl. 5.96 pînă 5.98.

Rapița (August—Septembrie) fl. 12.5/8 pînă 12.5/8.

Spirit (brut) 100 L. fl. 26.25 pînă 26.75.

Bursa de București.

Cota oficială dela 30 Martie st. n. 1885.

Renta amort. (5%)	Cump.	94.—	vînd.	94.—
Rur. conv. (6%)	„	88.—	„	89.1/2
Acț. de asig. Dacia-Rom.	„	290.—	„	295.—
Banca națională a României	„	1100.—	„	1200.—
Impr. oraș. București	„	31.—	„	32.—
Credit mob. rom.	„	190.—	„	195.—
Acț. de asig. Națională	„	218.—	„	220.—
Scrisuri fonciare urbane (5%)	„	83.—	„	83.—
Societ. const.	„	238.—	„	239.—
Schimb 4 luni	„	—	„	30.—
Aur	„	12.1/4	„	12.40

Bursa de Budapesta
din 30 Martie st. n. 1885.

Renta de aur ung. 6%	96.50
„ „ hîrtie „ 4%	90.95
„ „ hîrtie „ 5%	146.—
Împrumutul căilor ferate ung. (1-a emisiune)	97.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (2-a emisiune)	120.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (3-a emisiune)	108.—
Bonuri rurale ung.	102.—
„ „ cu cl. de sortare	102.—
„ „ bînățene-timșene	101.50
„ „ cu cl. de sortare	101.50
„ „ transilvane	100.—
„ „ croato-slavone	102.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vin	97.50
Împrumut cu premiu ung.	118.—
Losuri pentru regularea Tisei și Segedin	118.—
Renta de hîrtie austriacă	81.50
„ „ argint austriacă	81.75
„ „ aur austriacă	107.50
Losurile austr. din 1860	139.—
Acțiunile băncii austro-ungare	860.—
„ „ de credit ung.	302.—
„ „ „ austr.	293.80
Argintul	—
Scrisuri fonciare a le institut. de cred. și ec. „Albina“	101.—
Galbeni împărătesci	5.80
Napoleon-d'ori	9.82
Mărci 100 imp. germane	60.80
Londra 10 Livres sterlinge	124.65

Bursa de Viena
din 30 Martie st. n. 1885.

Rentă de aur ung. 6%	96.55
„ „ hîrtie „ 4%	90.70
„ „ hîrtie „ 5%	145.—
Împrumutul căilor ferate ung. (1-a emisiune)	97.80
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (2-a emisiune)	121.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ost ung. (3-a emisiune)	105.50
Bonuri rurale ung.	102.25
„ „ cu cl. de sortare	102.50
„ „ bînățene-timșene	102.—
„ „ cu cl. de sortare	102.—
„ „ transilvane	100.50
„ „ croato-slavone	100.—
Despăgubire pentru dijma ung. de vin	97.—
Împrumut cu premiu ung.	117.50
Losuri pentru regularea Tisei și Segedin	118.—
Rentă de hîrtie austriacă	81.50
„ „ argint austriacă	81.80
„ „ aur austriacă	106.60
Losurile austr. din 1860	139.—
Acțiunile băncii austro-ungare	862.—
„ „ de credit ung.	302.50
„ „ „ austr.	294.50
Argintul	—
Galbeni împărătesci	5.82
Napoleon-d'ori	9.83
Mărci 100 imp. germane	60.85
Londra 10 Livres sterlinge	124.55

Publicațiunile „CANCELĂRIEI NEGRUȚIU“
în Gherla — Sz.-Ujvár. — Transilvania.

Opuri din edițiune proprie:

„Amicul Familiei“. Diar beletristic și enciclopedic-literar cu ilustrațiuni. Va apăre în 1/13 și 15/27 și a unei în numeri câte de 1 1/2—2 1/2 coale cu ilustrațiuni frumoase; și va publica articoli sociali, poezii, povești, piese teatrale, romanuri ș. a., — mai departe va tracta cestii literare și științifice, cu reflexiune la cerințele vieții practice; va petrece cu atențiune viața socială a Românilor de pretutindena și a celorlalte poporațiuni din patrie și străinătate; și prin umor dulce și satiră aleasă va nîsu a face căte o oară plăcută familiei strivită de grijile vieții; și preste tot va nîsu a înfîde tuturor indivișilor din familie o petrecere nobilă și instructivă. Prețul de pnenumerățiune pe anul întreg e 4 fl., pentru România 10 fr. — lei noi. Cursul anului curent se începe cu novela, care a obținut „peana de aur“ destinată din partea noastră pentru premiarea celei mai bune scrieri beletristice române; și în Nr. 2 cu o piesă teatrală scrisă în versuri, care asemenea a fost premiată din partea noastră cu 200 franci în aur. Abonații noi vor primi gratis tot ce a apărut pînă acum din interesantul roman „Părintele Carthausi.“

„Preotul Român“. Diar bisericesc, scolastic și literar. Va eși în 14/16 și 8/30 și a unei; și va publica: a) articoli din sfera tuturor științelor teologice, tractate dogmatice, istorice, juridice, morale, pastorale etc.; b) articoli din sfera educațiunii și instrucțiunii religioase-morale, tractate pedagogice, didactice și catechetice etc.; c) predice, omilii, catechese și paraneze: pre Dumineci, sîrbători și diverse ocațiuni; d) istorioare novele și poezii morale; precum și ori-ce cuvinte înțelepte și amănunte aplicabile la elaborate religioase-morale; e) studii arheologice și documente istorice din trecutul bisericei române; f) legi și dispozițiuni privitoare la bisericile și scoalele române confesionale; g) Revista evenimentelor, mai ales a acelor din sfera bisericească, scolastică și literară. Prețul de pnenumerățiune pre anul întreg e 4 fl. v. a. pentru România 10 fr. — lei noi.

„Cărțile Săteanului Român“. Gazetă populară ilustrată. Va eși în fie-care lună în numeri frumos ilustrați, de căte o coală, și va publica: a) descrierea vieții căte a unui bărbat mai vrednic de amintirea și recunoștința poporului român; b) cunoștințe din economie, industrie, medicină ș. a.; c) poezii vechi și nouă; mai cu seamă de acelea, cari ating mai deaproape pre poporul nostru și împregiurările în cari a trăit și trăese; d) povești populare, istorioare, fabule, anecdote, glume, proverbe și cuvinte înțelepte de învățătură și petrecere ș. a. Prețul de pnenumerățiune pre anul întreg e 1 fl. v. a. Pentru România 3 franci — lei noi.

Abonații vor primi gratis mai multe portrete și alte icoane frumoase, afară de aceea își vor pute procura cu jumătate prețul mai multe opuri apărute în edițiunea noastră.

Colecțiunile primesc gratis al 5-lea exemplar.

Toate aceste trei diare cu toate premiile și favorurile abonate deodată, costau pe anul întreg numai 8 fl. v. a. pentru România 20 franci — lei noi plătiți și în marce postale.

Amor și dincolo de mormînt. Novela de Ponson du Terail, tradus de N. F. Negruțiu. Prețul 30 cr.

Biblioteca Săteanului Român. Cartea I, II, III. și IV. cuprind materii foarte interesante și amuzante. Prețul la toate patru 1 fl., căte una deosebi 30 cr.

Biblioteca Familiei. Cartea I. Cuprinde materii foarte interesante și amuzante. Prețul 30 cr.

Colecta de Recepte din economie, industrie, comerț și chemie, pentru economi, industriași și comercianți. Prețul 50 cr.

Apologie. Discuțiuni filologice și istorice maghiare privitoare la Români, înveritate și rectificate de Dr. Gregoriu Silași. — Partea I. Paul Hunfalvy despre Cronica lui Georg. Gabr. Sineai. Prețul 30 cr.

Renascerea limbii românești în vorbire și scriere înveritate și apreciată de Dr. Gregoriu Silași. Broșura I. și II. Prețul fie-cărei e 40 cr. Ambele împreună 70 cr.

Poezii de Vasiliu Ranta-Buticescu. Un volum de 192 pag. cuprinde 103 poezii bine alese și arangiate. Prețul redus dela 1 fl. 20 cr. la 60 cr.

Ifigenia în Aulida. Tragedie în 5 acte, după Euripide tradusă în versuri de Petru Dulfu. Prețul 30 cr.

Ifigenia în Tauria. Tragedie în 5 acte, după Euripide tradusă în versuri de Petru Dulfu. Prețul 30 cr.

Branda seau Nunta fatală. Schiță din emigrarea lui Dragoș. Novela istorică națională. Prețul 20 cr.

El trebuie să se însoare. Novela de Maria Schwartz, traducere de N. F. Negruțiu. Prețul 25 cr.

Secretele alor trei nopți sau trei morți vii. Roman anglez după Frankstein de Pamfilu J. Grapini. Prețul 50 cr.

Hermann și Dorotea după W. de Goethe, traducțiune liberă de Constantin Morariu. Prețul 50 cr.

Economia pentru scoalele populare de T. Roșiu. Ed. II. Prețul 30 cr.

Petulantul. Comedie în 5 acte, după August Kotzebue tradusă de Joan St. Șuluțiu. Prețul 30 cr.

Nu mă uita. Colecțiune de versuri funebre; urmate de iertăciuni, epitafe ș. a. Prețul 50 cr.

Tesaurul dela Petroasa sau Cloșca cu puii ei de aur. Studiu arheologic de Dionisiu O. Olinescu. Prețul 20 cr.

Micul margaritar sufleteșc. Cărticică de rugăciuni și cîntări bisericesci frumos ilustrați pentru pruncii școlari de ambe sexele. Cu aprobarea jurisdicțiunii sup. bisericesci. Prețul unui exemplar broșurat e 15 cr., legat 22 cr., 50 exemplare broșurate costau 6 fl., legate 9 fl., 100 exemplare broșurate 10 fl., legate 17 fl. (Va apăre preste căte-va zile.)

Toate aceste 22 opuri de odată procurate dau cu prețul bagatel de 4 fl. a. v.

Cărticică de Rugăciuni și Căntări pentru pruncii școlari de ambe sexele și confesiunile. Cu mai multe icoane frumoase. Prețul unui exemplar trimis franco e 10 cr., 50 exemplare costau 3 fl., 100 exemplare 5 fl. a. v.

Visul prea santei vergure Maria, a născătoare de Dumneșieu urmat de mai multe Rugăciuni frumoase. Cu mai multe icoane frumoase. Prețul unui exemplar trimis franco e 10 cr., 50 exemplare costau 3 fl., 100 exemplare 5 fl. v. a. Tot aci va apăre peste puțin.

Îndreptar teoretic practic pentru învățămîntul intuitiv în folosul elevilor normali (preparandiali), a învățătorilor și a altor bărbați de școală. De V. Gr. Borgovan profesor preparandial (normal) în Gherla. Prețul de abonament e 1 fl. pentru care opul se va trimite cu portofrancat. După aparițiune opul se va vinde cu 1 fl. 50 cr.

Cărți pentru bibliotecile populare școlare ș. a.:

Flori de Toamnă poezii de T. V. Pacațian	1.—
„ „ edițiune de lux	2.—
Poezii de Vasiliu Ranta Buticescu. Prețul redus la	—60

Biblioteca „Tribunei“.

I. Pădureanca	40	IV. Piperuș Petru	08
II. Fata Stolerului	05	V. Păcală și Tîndală	03
III. Ce n'a fost și nu va fi?	04	VI. Jucării și jocuri de copii	25

Mica bibliotecă a istorioarelor interesante:

I. Constanța, mireasa insulei	—25
II. Junele Marinariu	—25
III. De pe tron la eșafod	—25
IV. Murad, Capitanul Negrilor	—25
V. Alsima	—25
VI. Ivan, Robinsonul nordului	—25
VII. Fata din Afganistan	—25
VIII. Julius Gerard, omorîtorul de lei	—25
IX. O noapte de groază pre un far	—25
X. Prinșonierii Comanșilor	—25
XI. Sta Elena sau demonul lui Napoleon	—25
Carmen Sylva, etc. Patru povești trad. de Titu Maiorescu	—50
Bătrînul Dumneșieu tot mai trăese	—25
Basme de aur, de Andersen, trad. de d-șoara C. Pișca	—50
Steaua României și morții dela Plevna	—50
Basme, snoave și glume de P. Ispirescu	—50
Decebal de J. P. Florentin	—25
Nihilistii sau asasinatul lui Alexandru II.	1.25
Olteneșele de Petriceu Hașdeu	—75
Pe malul mării de J. Negruzzi	—50
Comedia stelarilor de G. Baronzi	—25
Robinson cel june tradus de D. S. Pamfilu	1.25
Satirele și Fabulele lui J. Heliade Radulescu	1.75
„Resunet“ cea mai bogată carte de poezii pentru tinerimea școlară	—25

Și alte mulțimi de opuri din toate ramurile literaturii.